

ОЦІНКА РІВНЯ СОЦІАЛЬНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тернова І.А., кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна

У статті представлено результати оцінки динаміки рівня соціального та економічного розвитку України в умовах глобалізації. Обґрунтовано, що в умовах глобалізації, прискорення процесів міжнародної інтеграції та посилення взаємозалежності країн дедалі більшої актуальності набуває застосування рейтингів як аналітичних інструментів при визначенні порівняльних переваг країн. Визначено, що з одного боку, рейтинги є важливим фактором становлення іміджу України у світі, а з іншого - важливими індикаторами для стратегічних інвесторів та міжнародних партнерів. Встановлено, що економічні виміри розвитку країни залишаються його важливими складовими, але соціальні напрями все більше привертають увагу дослідників і є одним із критеріїв оцінки ефективності державної політики та її інститутів. Здійснено моніторинг позицій України в основних світових рейтингах. Проаналізовано індекси, що характеризують соціально-економічний розвиток та конкурентоспроможність України у порівнянні з іншими країнами відповідно до оцінок провідних міжнародних інституцій за останні п'ять років. Ідентифіковано сильні та слабкі сторони соціального та економічного розвитку, встановлено, що своєчасність визначення слабких показників, негативних тенденцій та проблем надає шанс соціально - економічного покращення вже в короткостроковій перспективі. Обґрунтовано, що напрями можливих змін полягають в зменшенні відстані України від показників найбільш розвинених країн. Отримані дані оцінки динаміки змін рівня соціального та економічного розвитку можуть сприяти подальшим науковим дослідженням для прийняття обґрунтованих рішень задля визначення основних проблем успішності державної політики України і її послідовності.

Ключові слова: соціальний розвиток, економічний розвиток, рейтингова оцінка, конкурентні позиції, глобалізація.

Постановка проблеми. Після фінансової кризи 2008 року економісти та аналітики почали все більше і більше приділяти увагу концепції сталого розвитку та економічної інтеграції. Вона припускає, що зростання ВВП не є самоціллю. Більш важливо поширювати переваги цього зростання та вирівнювати нерівності в доходах та майновому стані.

Актуальність необхідності оцінки рівня соціального та економічного розвитку України в умовах глобалізації підтверджується тим фактом, що у вересні 2015 року держави-члени ООН прийняли документ «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», що містить 17 цілей сталого розвитку, беручи до уваги економічні аспекти, питання соціальної справедливості і раціонального природокористування, привернення уваги до потреби у ліквідації бідності, забезпечення сталості природного середовища та сталого споживання та виробництва, що потребує суттєвих соціально-економічних перетворень в Україні та якісно нових підходів до можливостей глобалізації [1].

Як і інші країни-члени ООН, Україна, приєдналася до глобальних завдань забезпечення сталого розвитку. Поставлені перед державою цілі мають забезпечити інтеграцію зусиль сталого розвитку і потребують суттєвих соціально-економічних перетворень в Україні та нового глобального партнерства. Однак, як показує рейтинг в цьому році, при нинішніх темпах соціального прогресу в світі можуть виникнути проблеми з досягненням задекларованих цілей. Економічні виміри розвитку країни залишаються його важливими складовими, але соціальні напрями все більше привертають увагу дослідників і є одним із критеріїв оцінки ефективності державної політики та її інститутів.

Усе більшу роль в сприйнятті тієї чи іншої країни на світовій арені відіграють оцінки, що надаються різноманітними міжнародними агентствами і фінансовими інституціями. Еволюція ролі країн отримала сильне прискорення, а також істотно впливає на Україну процес європейської інтеграції. Ці фактори також суттєво впливають на зростання рейтингу країн та їх значень, оскільки в основному незалежні організації формують власну політику розвитку.

В умовах глобалізації, прискорення процесів міжнародної інтеграції та посилення взаємозалежності країн дедалі більшої актуальності набуває застосування рейтингів як аналітичних інструментів при визначенні порівняльних переваг країн. Їх використання сприятиме роботі української влади щодо впровадження державної політики, враховуючи той факт, що вона мало зосереджена на моніторингу результатів та наслідках. Можна стверджувати, що оцінювання результативності державної політики на засадах соціального та економічного розвитку в Україні

функціонує фрагментарно. Тому, з одного боку, рейтинги є важливим фактором становлення іміджу України у світі, а з іншого – важливими індикаторами для стратегічних інвесторів та міжнародних партнерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ключових питань соціально-економічного розвитку України приділяли увагу багато вчених. Серед них праці вітчизняних науковців: В. М. Гейця, А. І. Даниленка, Е. М. Лібанової, А. А. Гриценка, О.В. Макарової, М. О. Кизима, І. Ю. Єгорова, І. В. Одотюка та ін. У публікаціях ці автори описують актуальні стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави та приділяють увагу розробленню конкретних пропозицій щодо участі країни в глобалізаційних процесах.

Проте, визначення та оцінки рівня соціального та економічного розвитку України на основі репрезентативних глобальних індексів в умовах глобалізації залишається актуальною проблемою, що потребує наукового обґрунтування та врахування сучасних чинників та умов.

Метою статті є оцінка динаміки рівня соціального та економічного розвитку України в умовах глобалізації на основі моніторингу позицій України в основних світових рейтингах та обґрунтування пропозицій щодо напрямів можливих змін у контексті державної політики і її послідовності.

Основні результати дослідження. В Україні назріла необхідність істотних перетворень в інституційному середовищі ведення бізнесу в Україні, формування сприятливого інноваційного клімату, активізації досліджень і розробок, здійснення прориву у сфері використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, підвищення рівня життя населення [2]. Існує багато відомих світових рейтингів, що відображають соціальне становище та економічні позиції України у порівнянні з іншими країнами. Рейтинги є важливим фактором становлення іміджу України у світі та виступають індикаторами для стратегічних інвесторів та міжнародних партнерів.

Україна посіла 76-е місце в престижному рейтингу Світового банку Doing Business («Ведення бізнесу 2018»), який показує країни з найкращими умовами ведення бізнесу. Аналітики Світового банку проаналізували умови бізнесу в 190 країнах світу з липня 2016 року по червень 2017 року [3]. Україна покращила свої результати легкості ведення бізнесу на 4 позиції відносно минулого року (рис.1), але до зазначеного в Стратегії місця ще далеко.

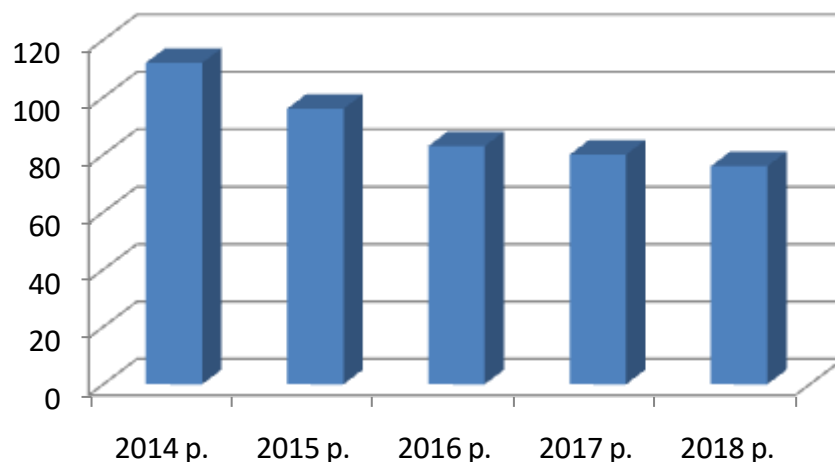

Рисунок 1 – Місце України у рейтингу Doing Business (складено автором відповідно до [3])

Другий рік поспіль лідером рейтингу є Нова Зеландія. Друге місце зайняв Сінгапур, а третє – Данія, у десятці – серед інших США, Великобританія, Норвегія та Швеція.

У останньому рейтингу конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму The Global Competitiveness Report Україна знизилася на чотири місця (рис. 2) до 81-ї позиції [4].

Глобальний рейтинг конкурентоспроможності охоплює 137 країн. Індекс стосується 12 складових конкурентоспроможності, включаючи інновації, інфраструктуру та макроекономічне середовище. Майже через 10 років після кризи світова економіка знаходиться в набагато кращому стані. Очікується, що повільний і стійке зростання світового ВВП протягом останніх декількох років буде продовжуватися.

Найбільш конкурентоспроможною економікою у світі є Швейцарія протягом багатьох років. Вона має високі місця практично у кожному сегменті конкурентоспроможності. Швейцарська економіка захищена від заворушень на світових ринках, ринок праці стабільний, а компанії отримують

прибуток від нових технологій, демонструючи високий рівень інновацій. Ситуація схожа на сегменті охорони здоров'я та освіти.

Сполучені Штати посіли друге місце. Це просування на один пункт порівняно з попереднім виданням звіту. Цьогорічний результат є найкращою позицією США в рейтингу. Сильні сторони найбільшої економіки у світі – висока ефективність та інновації. Сполучені Штати мають дещо слабку позицію в макроекономічному осередку. Вони також слабкіші в категорії охорони здоров'я та базової освіти.

На третьому місці в списку Сінгапур. Решта 10 кращих країн – це п'ять європейських країн (Нідерланди, Німеччина, Швеція, Фінляндія та Великобританія), а також Гонконг та Японія.

Поруч з лідерами, за результатами розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності, Україна найбільше погіршила свої позиції за складовою «Ефективність ринку праці» (мінус 13 пунктів).

В умовах глобалізації, прискорення процесів міжнародної інтеграції та посилення взаємозалежності країн дедалі більшої актуальності набуває застосування рейтингів як аналітичних інструментів при визначенні порівняльних переваг країн. Дуже важливим для оцінки реалізації державної політики України та ефективності реформ є визначення тенденцій у змінах показників інших країн (рис 3).

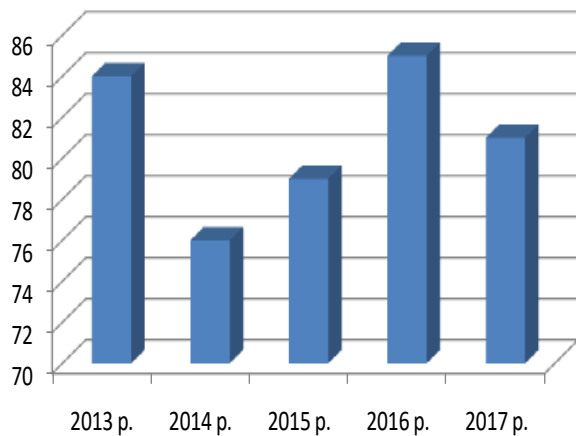

Рисунок 2 – Рейтинг України за індексом глобальної конкурентоспроможності (складено автором відповідно до [4])

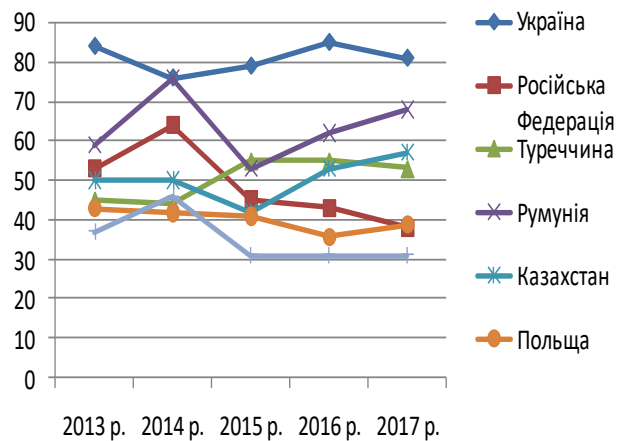

Рисунок 3 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [4])

Очевидно, що підвищення позицій рейтингу 2017 року спостерігається також в Туреччині – 53 місце (2 пункти) та Російській Федерації – 38 місце (5 пунктів). Чехія, вже третій рік поспіль, утримує стабільно 31 місце. Негативну тенденцію мають Польща – 39 місце (3 пункти), Румунія – 68 місце (5 пунктів) та Казахстан – 57 місце (4 пункти).

За рейтингом податкового навантаження 2018 (Paying taxes) Україна посіла 43 місце з 190 країн [5]. Рейтинг є складовою Doing Business. Висока позиція в ньому означає, що податкове законодавство сприяє веденню бізнесу. Рейтинг щорічно складає консалтингова компанія PwC та Світовий банк за підсумками попереднього податкового року. Враховані наступні показники: сумарні податкові відрахування у відсотках від комерційного прибутку компанії; час, необхідний для сплати податків; частота сплати; post filing index – показник, який враховує стан відшкодування ПДВ і аудит з податку на прибуток [5].

Україна досягла значного прогресу, піднявшись у рейтингу з кінця списку країн у 2012 році до 43-ї позиції у 2016 році. Україна досягла значного прогресу у списку – і майже подвоїла свою позицію, опинившись на 41 місці (рис.4).

Податкове навантаження в Україні складає 37,8 %, для порівняння в ЄС аналогічний середній показник – 39,6 %. Україна є єдиною країною ЄС та Центральної Азії, яка значно знизила податкові ставки в 2016 році. Зокрема, скорочення ставки Єдиного соціального внеску призвело до зниження податкового тягаря для бізнесу.

Країнами лідерами у рейтингу податкового навантаження 2018 стали: Катар, Об'єднані Арабські Емірати, Гонконг(КНР), Ірландія, Бахрейн.

Динаміка зміни рейтингових місць України та країн-сусідів наведена на рис.5.

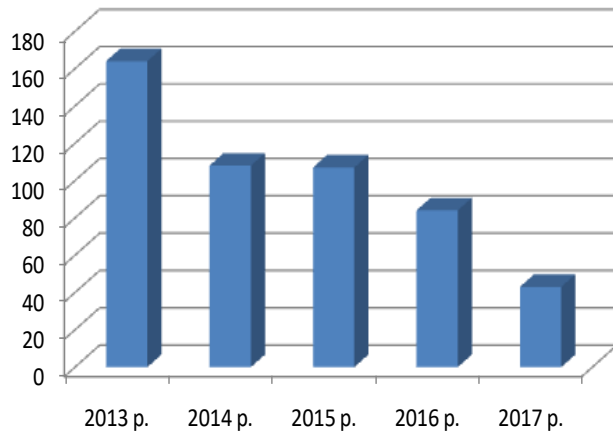

Рисунок 4 – Рейтинг України за рівнем податкового навантаження (складено автором відповідно до [5])

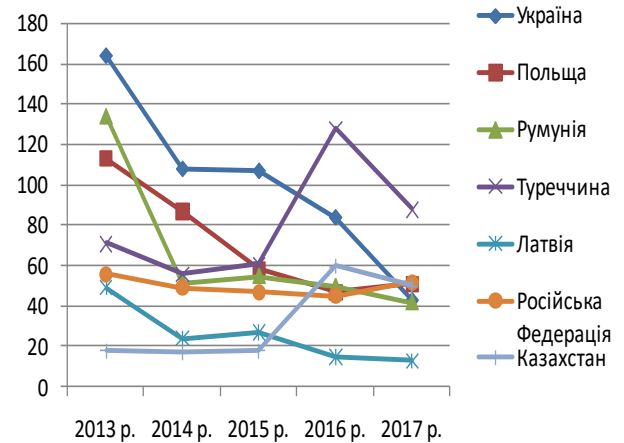

Рисунок 5 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [5])

У рейтингу краці результати ніж в Україні має: Латвія – 13 місце. Інші країни-сусіди розмістились наступним чином: Румунія – 42, Польща – 51, Російська Федерація – 52, Казахстан – 50, Туреччина – 88. Варто відзначити, що Польща та російська Федерація погіршили свої показники щодо податкового навантаження.

За індексом глобалізації (The Index of Globalization 2017) [6] Україна посіла 45 місце з 193 країн, що досліджувались і продемонструвала покращення своєї позиції на 4 пункти (рис.6).

Всі країни, досліджені в рамках Індексу (KOF Globalisation Index), оцінюються за допомогою 24 показників, що об'єднані у три групи глобальної інтеграції: економічна глобалізація соціальна політична глобалізація.

За індексом глобалізації Україна є недостатньо інтегрованою у світовий простір: з одного боку, позитивні зміни свідчать про відкритість національної економіки, з іншої – ми маємо низький рівень конкурентоспроможності виробленої продукції.

Треба зазначити, що рівень глобалізації в усьому світі швидко збільшувався в період 1990-2007 рр. У 2015 році вперше знизилась глобалізація з 1975 року. Це падіння було обумовлено падінням економічної глобалізації, стабілізацією соціальної глобалізації та незначним зростання політичної глобалізації.

В цілому, Нідерланди, Ірландія, Бельгія, Австрія, Швейцарія були найбільш глобалізованими країнами світу і посіли перші місця у рейтингу.

Щодо динаміки зміни рейтингових показників інших країн світу (рис. 7), то в цілому ми спостерігаємо незначне підвищення за даними The Index of Globalization 2017 у таких країнах як: Литва Польща, Російська Федерація.

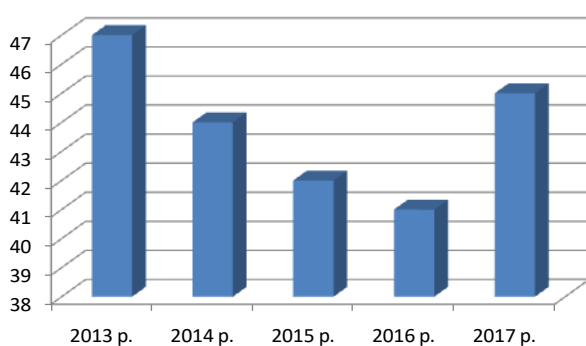

Рисунок 6 – Рейтинг України за індексом глобалізації (складено автором відповідно до [6])

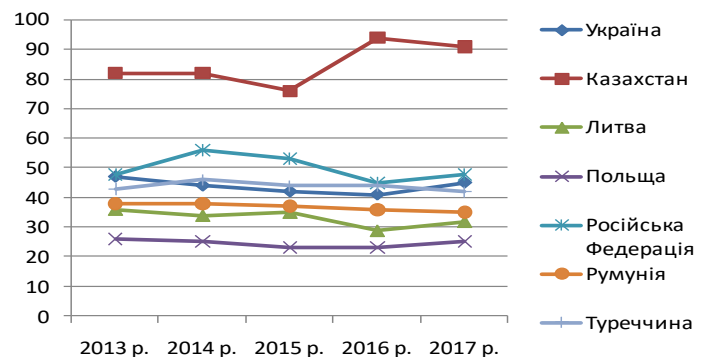

Рисунок 7 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [6])

Негативні тенденції мають: Казахстан, Румунія та Туреччина.

За глобальним інноваційним індексом (The Global Innovation Index 2017), за останні 7 років, Україна посіла найвищу позицію – 50 місце (рис. 8) [7]. Порівняно з 2016 роком, ми піднялись на 6 пунктів, що свідчить про високий коефіцієнт інноваційної ефективності.

Індекс глобальних інновацій надає детальні дані про інновації 127 країн та економік світу. Він мстить 81 показник, вивчає широке бачення інновацій, включаючи політичне середовище, освіту, інфраструктуру та складність бізнесу.

Цьогорічний звіт надає огляд стану інновацій у сільському господарстві та харчових системах у різних секторах та географічних регіонах. У найближчі десятиліття сільське господарство та харчовий сектор зіткнуться зі зростанням світового попиту та посиленням конкуренції за умов обмеженості природних ресурсів. Крім того, буде необхідно адаптуватись до змін клімату. Інновації мають ключове значення в цих заходах.

Відповідно до Індeksu глобальних інновацій 2017 року Швейцарія, Швеція, Нідерланди, Сполучені Штати та Великобританія залишаються найбільш інноваційними країнами світу. Виділяється група країн (серед них Індія, Кенія та В'єтнам), яка досягає кращих результатів, ніж інші країни, що мають однаковий рівень розвитку.

Динаміки зміни рейтингових показників інших країн світу та найближчих сусідів України (рис. 9), свідчить про позитивні тенденції у таких країнах як: Естонія - 25 місце (1 пункт), Польща 38 (1 пункт) Румунія (6 пунктів).

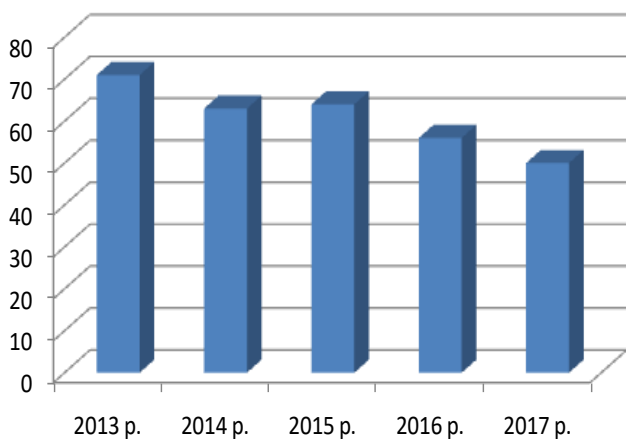

Рисунок 8 – Рейтинг України за глобальним індексом інновацій (складено автором відповідно до [7])

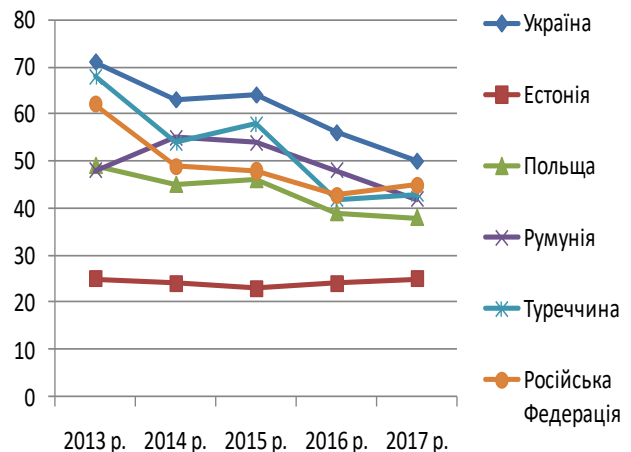

Рисунок 9 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [7])

Погіршення значення індексу глобальних інновацій у 2017 року порівняно з 2016 демонструють Туреччина 43 місце (1 пункт) та Російська Федерація - 45 місце (2 пункти).

Україна посіла 150 місці у світі за індексом економічної свободи (Index of Economy Freedom 2018) [8]. У дослідженні було розглянуто 180 країн. Індекс економічної свободи розраховується The Heritage Foundation та The Wall Street Journal і став найпопулярнішим рейтингом у світі. Мета Індeksu економічної свободи з початку 1995 року полягає в тому, щоб каталогізувати країни відповідно до рішень, політики, спрямованої на підвищення економічної свободи, і, таким чином, сприяти розвитку та підвищенню добробуту країн. В рамках Індeksu економічної свободи досліджується верховенство права (захист прав власності, рівень корупції); розмір державного сектору (податкова свобода, державні витрати); регуляторна ефективність (умови бізнесу, монетарна політика, ринок праці) та відкритість ринку (торгівля, інвестиції, фінанси).

Стан економічної свободи в Україні оцінюється як «в основному невільна». Проте, Україна покращила позицію в рейтингу на 12 балів (рис.10).

Гірше, ніж минулого року в Україні оцінені: право власності, урядова сумлінність і свобода торгівлі. На торішньому рівні залишився показник фінансової свободи. Позитивні зміни спостерігаються в оцінці монетарної свободи та свободи інвестування. Україні необхідно вдосконалити законодавчу базу та покращити приватизацію державних підприємств, верховенство права, боротьбу з корупцією, розвиток ринків капіталу.

Очолюють світовий рейтинг країн з найвільнішою економікою, незмінно Гонконг, Сінгапур, Нова Зеландія, Швейцарія та Австралія.

Порівняння з іншими країнами (рис. 11), свідчить про те що спостерігається покращення в Російській Федерації – 107 місце (46 пунктів), Румунії – 37 місце (24 пункти), Естонії – 7 місце (2 пункти), та Туреччині – 58 місце (21 пункт).

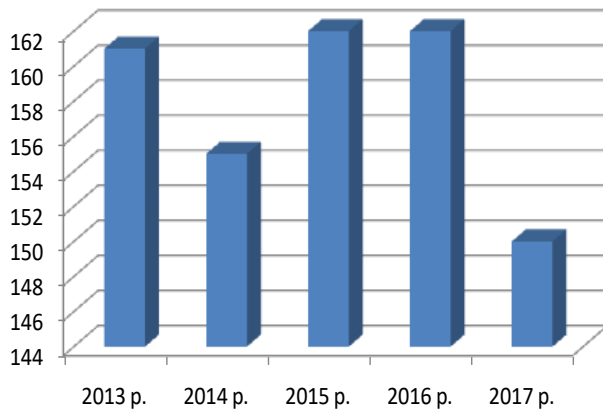

Рисунок 10 – Рейтинг України за індексом глобалізації за індексом економічної свободи (складено автором відповідно до [8])

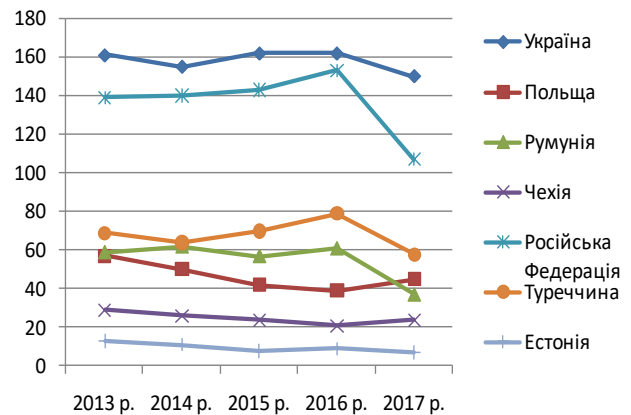

Рисунок 11 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [8])

Погіршилися результати у Польщі – 45 місце (на 6 пунктів) та Чехії – 24 місце (3 пункти).

За індексом сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) Україна у 2017 році посідає 130 місце серед 180 країн і територій [9].

Вперше індекс розрахований у 1995 році, з того часу щороку оцінюються країни щодо корумпованості державних секторів. Індекс сприйняття корупції в цьому році висвітлює, що більшість країн досягають чималих успіхів у подоланні корупції, а подальший аналіз показує, що журналісти та активісти корумпованих країн щодня ризикують своїм життям, щоб висловити свою думку. Таким чином, можна зробити висновок, що більшість країн світу, занадто повільно просувається в спробі боротьби з корупцією.

У порівнянні з попереднім роком, Україна піднялася на один рядок у рейтингу (рис.12).

Найвища оцінка в рейтингу – у Нової Зеландії, за нею серед найменш корумпованих країн виділяється Данія, Фінляндія, Норвегія, Швейцарія, Сінгапур, Швеція, Канада, Люксембург, Нідерланди, Велика Британія та Німеччина.

Порівнюючи Україну з Польщею, Румунією Туреччиною Російською Федерацією, Грузією та Білоруссю можна зазначити, що всі ці країни, крім Білорусі, погіршили свої показники (рис. 13).

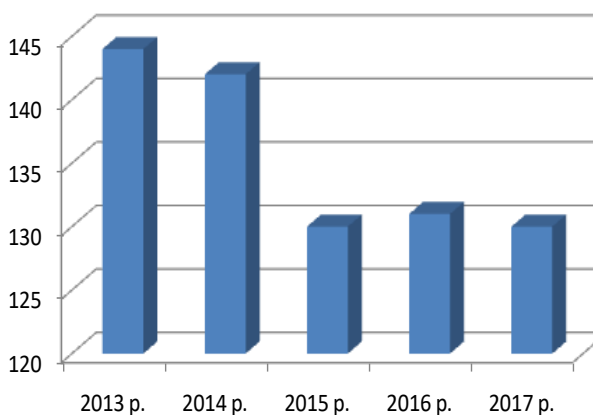

Рисунок 12 – Рейтинг України за індексом сприйняття корупції (складено автором відповідно до [9])

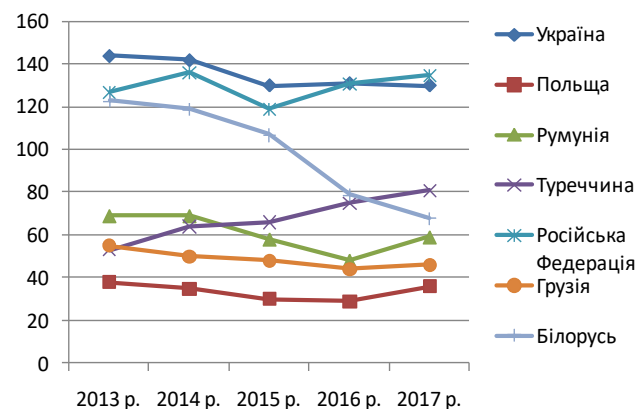

Рисунок 13 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [9])

Польща погіршила значення індексу сприйняття корупції на 7 пунктів змістившись з 29 на 36 місце, Румунія – на 11 пунктів: з 48 на 59 місце, Туреччина – на 6 пунктів: з 75 на 81, Російська Федерація – на 4 пункти: з 131 на 135, Грузія – на 2 пункти: з 44 на 46.

Білорусь продемонструвала покращення показника на 11 пунктів та за індексом сприйняття корупції піднялась з 79 до 68 місця.

Економічні виміри розвитку країни залишаються його важливими складовими, але соціальні напрями все більше привертають увагу дослідників і є одним із основних критеріїв оцінки ефективності державної політики та її інститутів.

За індексом соціального прогресу (The Social Progress Index) Україна посіла 64 місце. Індекс 2017 року містить дані за 50 показниками з 128 країн [10]. Це, так званий, універсальний показник міжнародного дослідницького проекту The Social Progress Imperative, що вимірює досягнення країн світу з позиції суспільного добробуту та соціального прогресу. Індекс розроблено в 2013 році під керівництвом Майкла Портера (Michael E. Porter), голови The Social Progress Imperative, професора Гарвардського університету, фахівця в галузі стратегічного управління та міжнародної конкурентоспроможності. Показники соціального розвитку все частіше розглядаються як альтернатива показникам економічного розвитку. Індекс призначений для оцінки суспільного добробуту в різних країнах.

Індекс соціального прогресу є сукупним індексом соціальних та екологічних показників, які відображають три аспекти соціального прогресу: основні потреби людини, основи добробуту та можливості розвитку людини.

Світовий рейтинг очолюють: Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швейцарія.

Україна, за результатами оцінки, увійшла до групи країн з розвитком вище середнього. Усі показники соціального прогресу України залишилися переважно на рівні минулого року, коли Україна серед 133 країн посіла 63 сходинку (рис. 14). Вищий бал Україна отримала за значенням показників «харчування і базового медичного обслуговування».

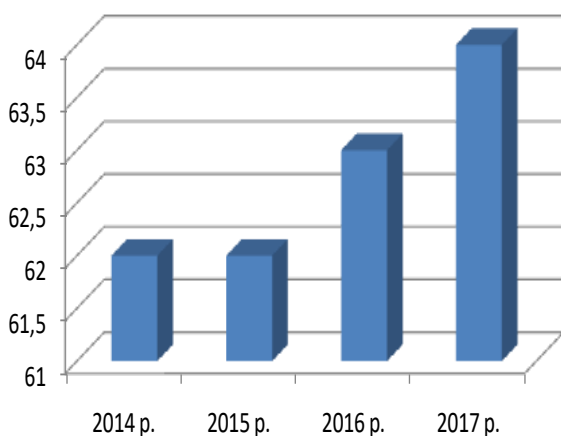

Рисунок 14 – Рейтинг України за індексом соціального прогресу (складено автором відповідно до [2])

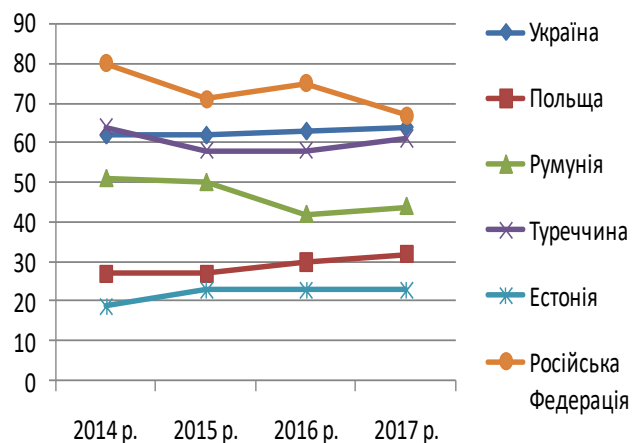

Рисунок 15 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [2])

Аналізуючи країни, що межують з Україною (рис. 15) Естонія займає 23 місце, у Польщі 32 позиція, Румунія зайняла 44 місце, Туреччина – на 61 місці, Російська Федерація має 67 позицію.

Значний регрес спостерігається в країнах пострадянського простору навіть у таких сферах як: «доступ до вищої освіти», «толерантність» та «якість навколишнього середовища».

Рівень економічного розвитку та соціальний прогрес мають велику кореляційну залежність. Оскільки індекс соціального прогресу оцінює досягнення в соціальній сфері окремо від економічних індикаторів, це дозволяє глибше вивчити взаємозв'язок між економічним і соціальним розвитком.

Індекс соціального прогресу 2017 року ще раз показує вражаючі відмінності між країнами в їх загальній соціальній ефективності та їх ефективності в різних компонентах соціального прогресу.

Важливе значення для соціально-економічного розвитку має рейтинг рівня життя країн світу. За індексом процвітання (The Legatum Prosperity Index™) у 2017 році Україна посіла 112 місце з 149 країн, що досліджувались [11].

Індекс процвітання Legatum досліджує, яким чином країни перейшли на шлях процвітання, допомагає визначити ті шляхи, які ведуть від бідності до процвітання. Індекс процвітання описує умови, необхідні для процвітання. Оцінка проводиться за дев'ятьма основними напрямками: стан

економіки, свобода підприємництва, стан політичної системи, освіти, охорони здоров'я, особиста свобода, громадянська безпека, стосунки в суспільстві.

Світовий індекс процвітання збільшився в 2017 році і зараз перебуває на своєму найвищому рівні в останнє десятиліття. Це на 2,6% більше, ніж у 2007 році. Крім того, зростання добробуту було швидшим з 2012 до 2017 року, ніж це було з 2007 по 2012 рік. Разом з тим, розрив між найвищим та найнижчими показниками в Індексі збільшився протягом п'яти років.

Лідерами рейтингу процвітання країн у 2017 році стали Норвегія, Нова Зеландія та Фінляндія. Але Україна у 2017 році втратила 7 позицій з 107 до 112 сходинки (рис. 16).

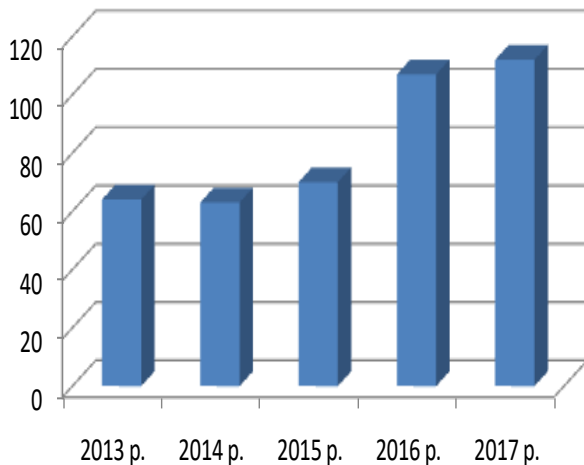

Рисунок 16 – Рейтинг України за індексом процвітання (складено автором відповідно до [11])

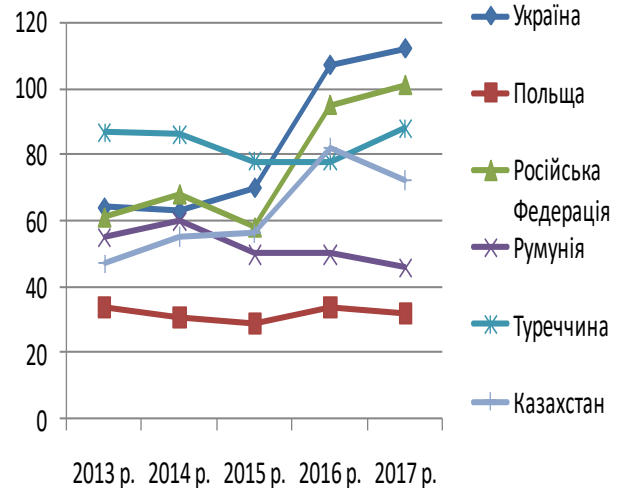

Рисунок 17 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [11])

Аналіз динаміки зміни рейтингових місць деяких країн світу (рис.17) показав, що: Польща знаходиться на 32 місці, покращив свої позиції на 2 пункти, Румунія на 46, піднявшись на 4 пункти, Казахстан на 72 – покращив 4 позиції.

Туреччина втратила позиції на 10 пунктів, а Російська Федерація стала 101-ю, втратив 4 позиції.

У 2017 році світові дослідження підтвердили, що рівень процвітання зростає. Але існують великі проблеми, з якими стикаються багато країн, в тому числі і Україна.

Індекс демократії розраховує дослідницька організація Economist Intelligence Unit (EIU) і представляє щорічно свою доповідь Democracy Index, в якій оцінюють рівень розвитку демократії у 165 країнах світу. Враховується ряд показників та категорій: вибори і плюралізм, громадянські свободи, діяльність уряду, політична ангажованість населення і політична культура [12].

Україна у 2017 році посіла у рейтингу 83 місце (рис. 18) розділивши його з Чорногорією. Дослідження країн за 60 показниками здійснюється в межах категорій, кожна країна сама відноситься до одного із чотирьох типів режиму: повна демократія; недосконала демократія; гібридний режим; і авторитарний режим. Отже, Україна належить до групи країн з «гібридним режимом». Першу п'ятірку рейтингу очолили Норвегія, Ісландія, Швеція, Нова Зеландія, Данія.

Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (рис.19), показує країн-сусідів України. У рейтингу демократії Російська Федерація зайняла 135 місце, Туреччина – 100, Румунія – 64, Польща – 53, Естонія – 30.

Таким чином, за результатами спостережень дослідницької організації EIU, ключовим для майбутнього прогресу України є «зіткнення між владними інтересами, які користуються перевагами влади протягом десятиліть, і реформістськими силами». Зазначається також, що у рейтингу рівня свободи ЗМІ Україна була віднесена до групи країн, де медіа в значній мірі не є вільними. Загалом, дослідники відзначають зниження рівня демократії в усьому світі [12].

Отже, використання сильних та слабких сторін соціального та економічного розвитку, своєчасність визначення слабких показників, негативних тенденцій та проблем надає шанс соціально-економічного покращення вже в короткостроковій перспективі. Напрями можливих змін полягають в зменшенні відстані України від показників найбільш розвинених країн за рахунок ґрунтовного вивчення методології сучасних світових рейтингів та розробки концепції змін, які будуть

застосовуватись для коригування найгірших позицій України; здійснення ефективної антикорупційна політики – саме рівень корупції є перешкодою для покращення багатьох позицій України майже в усіх рейтингах, що досліджувались; проведення дерегуляційних заходів податкової реформи держави, підвищення захисту права; здійснення ефективної політики формування іміджу України на міжнародній арені; визначення «точок зростання», що орієнтовані на інновації.

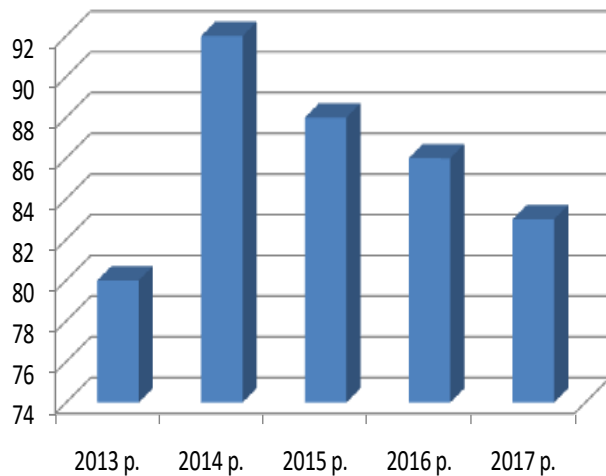

Рисунок 18 – Рейтинг України за індексом демократії (складено автором відповідно до [12])

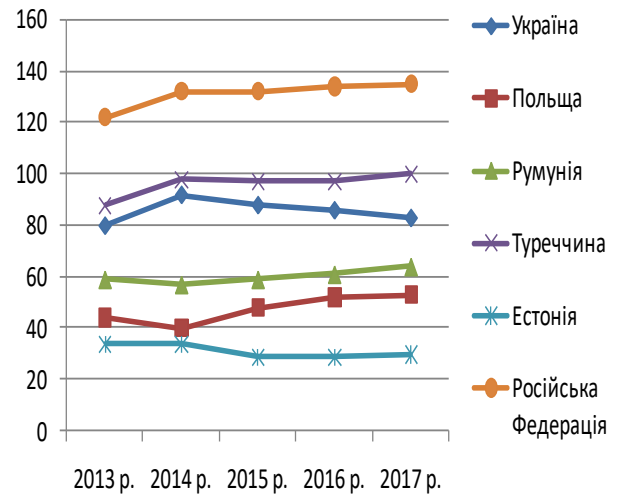

Рисунок 19 – Динаміка зміни рейтингових місць України та деяких країн світу (складено автором відповідно до [12])

Висновки. Проведений аналіз підтверджує невизначеність широкого кола проблем оцінки рівня соціального та економічного розвитку України в умовах глобалізації. Наявність значної кількості світових індексів, які характеризують показники розвитку та позиції різних країн світу, засвідчує актуальність і значимість уваги світової спільноти, у тому числі країн Європейського Союзу, до оцінки ефективності соціально-економічного розвитку на основі взаємозв'язків економічних, політичних, соціальних та інших складових. Можна стверджувати, що країни світу набули позитивного досвіду щодо використання світових індексів для результативної організації управління процесами розвитку територій. Останнім часом, Україна має непогані результати за групою рейтингів економічного розвитку, насамперед, це стосується суттєвого покращення рейтингових позицій за податковим навантаженням. Через дерегуляцію Україна значно покращила позиції в напрямку відкриття бізнесу. Прикрим є той факт, що Україна залишається серед лідерів за індексом сприйняття корупції. Спостерігається зниження позицій у рейтингу глобалізації: в Україні це пов'язано з політичним та правовим середовищем і його неспроможністю впливати на процеси глобалізації у світі. Індекси суспільного розвитку та якості життя в Україні відбивають падіння наших позицій.

Обґрунтування нових підходів до управління соціально-економічним розвитком з запровадженням постійного поточного моніторингу основних складових соціально-економічного розвитку, який дозволить встановити постійний контроль за досягненням визначених цілей по всіх встановлених напрямках, що сприятиме підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень та забезпечить стійкий розвиток нашої держави. Системні реформи, неодмінно призведуть до підвищення рівня людського розвитку в Україні.

Таким чином, дослідження зазначених вище напрямків, безперечно, є предметом подальших наукових досліджень щодо вдосконалення управління соціально-економічним розвитком в умовах глобалізації.

Література

1. Цілі сталого розвитку: Україна: національна доповідь 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.idss.org.ua/monografii/2017_SDGs_NationalReport.pdf.
2. Гейця В.М. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / В.М. Гейця. – К.: НАН України, 2015. – 336 с.
3. Doing Business 2018 [Електронний ресурс] // World Bank Group and PwC. – 2017. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>.

4. The Global Competitiveness Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/>.
5. Paying Taxes 2017: The global picture [Електронний ресурс] // World Bank Group and PwC. – 2017. – Режим доступу : <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2018/overall-ranking-and-data-tables.html>.
6. KOF Globalisation Index. A report from The KOF Swiss Economic Institute. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>.
7. The Global Innovation Index. A report from The Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO, an agency of the United Nations). [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.globalinnovationindex.org/>.
8. Index of Economy Freedom. Edition of the Heritage Foundation. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.heritage.org/index/>.
9. Corruption Perceptions Index. Analysis of results from Transparency International. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.socialprogressindex.com/>.
10. The Social Progress Index. A report from The Social Progress Imperative. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.socialprogressindex.com/>.
11. The Legatum Prosperity Index™. A report from The Legatum Institute. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.prosperity.com/>.
12. Democracy Index. A report from the Economist Intelligence Unit. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>

References

1. Sustainable Development Goals: Ukraine: National Report 2017. Retrieved from: http://www.idss.org.ua/monografii/2017_SDGs_NationalReport.pdf.
2. Geits, V. (2015) Innovative Ukraine 2020: National Report. Kyiv, 336 (in Ukr.).
3. Doing Business 2018 (2017). World Bank Group and PwC. Retrieved from <http://www.doingbusiness.org/>.
4. The Global Competitiveness Report. Retrieved from: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index/>.
5. Paying Taxes 2017: The global picture. World Bank Group and PwC. Retrieved from: <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/publications/paying-taxes-2018/overall-ranking-and-data-tables.html>.
6. KOF Globalisation Index. A report from The KOF Swiss Economic Institute. Retrieved from: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>.
7. The Global Innovation Index. A report from The Cornell University, INSEAD, and the World Intellectual Property Organization (WIPO, an agency of the United Nations). Retrieved from: <https://www.globalinnovationindex.org/>.
8. Index of Economy Freedom. Edition of the Heritage Foundation. Retrieved from: <https://www.heritage.org/index/>.
9. Corruption Perceptions Index. Analysis of results from Transparency International. Retrieved from: <https://www.socialprogressindex.com/>.
10. The Social Progress Index. A report from The Social Progress Imperative. Retrieved from: <https://www.socialprogressindex.com/>.
11. The Legatum Prosperity Index™. A report from The Legatum Institute. Retrieved from: <http://www.prosperity.com/>.
12. Democracy Index. A report from the Economist Intelligence Unit. Retrieved from: <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2017.